

KUR'AN IŞIĞINDA REENKARNASYON

Doç.Dr.Mustafa ÇETİN

Kur'an-ı Kerim insanlığı doğru düşünceye, sağlam imana ve yararlı işler yapmaya yönelten ilahi bir kitaptır. Onun prensiplerini kavrayan, onun ışığında yürüten insanlık huzur ve mutluluğa ulaşır. Yüce Allah, kişiye verdiği aklı iyi kullanmasını, Kur'an'ın içerdiği esasları doğru bir şekilde algılayıp anlamasını, gösterdiği hedef ve ufuklara ulaşmak için olanca gücüyle çalışmasını emir ve tavsiye etmektedir. Kur'anda bu konu ile ilgili birçok ayet bulunmaktadır. ¹ Başta son Peygamber Hz. Muhammed (S) olmak üzere, sahâbiler ve diğer müslümanların büyük çoğunluğu Kur'an'ın bu çağrısına uymuş, doğru ve sağlam iman çerçevesinde örnek davranışlar ortaya koyarak, insanlığın dünyada refah, kalkınma ve huzura kavuşmasında, ahirette de ebedi mutluluğa ulaşmasında amil olmuşlardır.

Ne yazık ki, bazı bâtil dinlere ve sapık mezheplere kendilerini kaptıran kişiler, Allah'ın verdiği aklı kullanamamış ve Kur'an'ın ışığından yararlanamamıştır. Bir başka ifade ile, kendi temiz fıtratını (yaratılış) Kur'an'ın aynasında görüp tanıyamamıştır. Çünkü her çocuk günahsız ve temiz bir vicdan üzere dünyaya gelir. Kötülükler sonradan kazınılır. ² Bunun sebeplerinin başında her halde, insanın, sapık fikirler ve yanlış inanışlar üzerinde şartlandırılmış olması gelmektedir. Şâyet kişi, Allah'ın kendisine verdiği aklı iyi kullanarak, Kur'an'ın içeriğini gerektiği tarzda kavrayabilse, hiçbir sapık düşünceye kapılmaz ve yanlış inanca sarmaz. İşte ruhgöçü anlamına gelen reenkarnasyon inancı da aklını kullanamayan, Kur'an'ın ışığını göremeyen, yüce Allah'ı kemal sıfatıyla tanımayan, şartlandırılmış, dar görüşlü insanların bâtil inancıdır.

---

1) Bkz.: Mustafa Çetin, Kur'anda Tefekkür Kavramı, DEÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi, İzmir 1994, Sayı: VIII, s. 43-59.

2) Buhârî, Cenâiz, 80.

Bu makalede önce, reenkarnasyonun ne olduğu hakkında kısa bilgi verilecek, sonra da Kur'an perspektifinden hareketle âyetlerin çizdiği çerçevede dahilinde ilâhî Mesaj'ın mozayik bütünlüğü dikkate alınarak kişilerin yaşadıkları hususlar, ayaklarının kaydığı noktalar belirtilmeye ve bir takım çıkış yolları ve kurtuluş çâreleri gösterilmeye çalışılacaktır.

Reenkarnosyan Nedir?

Lügat anlamı itibâriyle reenkarnasyon (reincarnation), ruhun bir bedenden ötekine, kimi kez de insandan hayvana ya da hayvandan insana geçmesi inancıdır. Metempsychose ve transmigraton kelimeleri de reincarnation ile ilgilidir. Reincarnation kelimesi Fransızcadır. ³ Türkçesi ruhgöçü, Arapçası da tenâsüh'tür. Tenâsüh, nesh kökünden gelir ve bir şeyin birinden diğerine intikalini belirtir. ⁴ Şehristânî bu kelimeyi, dünyadaki hayatlar ve birbirini takip eden yeniden doğuşlar akidesi anlamlarında kullandığını ifade eder. ⁵ Bir başka ifade ile reenkarnasyon, ölümden sonra ruhun yeniden insan vücûduna girerek dünyaya tekrar gelmesi inancıdır ve ilkel totemciliğin ürünüdür. İlkel insanlar, doğan çocukların yeniden dünyaya gelen atalar olduğuna inanırlar. kimi ilkelerde, doğum için cinsi ilişki gerekmediği inancı da vardır. Bu inanca göre atalar, çocuk tohumları hâlinde, oradan geçen kadınların kaba etlerine girerler ve onları gebe bırakırlar. ⁶

Bazı kaynak ve yeni araştırmalarda belirtildiğine göre reenkarnasyon inancı, dünyanın en eski bâtil inançları arasında yer alır. Bu yanlış inanış, daha çok Hintlilere izafe edilmektedir. Eski Hint inançlarında reenkarnasyon (Samsâra) her yeni yaşamda biraz daha yetkinleşmeyi sağlamak amacıyla sonsuz olarak sürüp gitmektedir. İranlılar, Mezopotamyalılar ve Yunanlılar-Pythagoras ve Platon gibi-reenkarnasyona inanmışlardır. Eski Mısırlılar ise reenkarnasyon inancını geliştirmişlerdir. Onlara göre kötü ruhlar, çeşitli bedenlere gire çıka iyileşmeye yüz tutup tutmadıkları hususunda denenirler. İyi ruhlar ise, binlerce yıllık bir cennet yaşayışından sonra ye-

3) Grand Larousse Universal avec Actualia, Paris 1994, 12, 8829; Emile Littré, Dictionnaire de la Langue Française, Gallimard Hachette, Paris 1958, 6,1156; Paul Robert, P.Robert, Paris 1967,1191.

4) İbn Manzûr, Lisanü'l-Arab, Beyrut 1375/1956, III, 61; Zebîdî, Tacü'l-Arûs, Beyrut Trs., II, 282; Asım Efendi, el-Kamusu'l-Muhit Terc., İstanbul 1305/1887, I, 1057; Seyyid Şerif Cürçânî, et-Târifât, İstanbul 1300/1882, 47. Tenâsüh'un, nesh, mesh, fesh ve resh diye dört çeşidi vardır (Bkz.: Baron Carra De Vaux, İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1974, 12/1, 159). Nesh, insan ruhunun ölümden sonra yeniden bir başka insan bedenine girmesi; resh, ruhun bitkilere veya başka cansız varlıklara geçmesi; mesh, ruhun hayvan bedenine geçmesi; Fesh, ruhun ölümden sonra haşarata, madenlere veya benzerlerine geçmesi inancıdır. Bunlar bâtil inançlardır.

5) Şehristânî, el-Milel ve'n-Nihal, Tahk: Seyyid Keylânî, Mısır 1381/1961, I, 253, II, 255.

6) Orhan Hançerlioğlu, Felsefe Ansiklopedisi, İstanbul 1978, V, 358.

Totemcilik (Totemisme): Aşırı sakıncılık demektir. İlkel insan kendisinden korktuğu ve sakındığı şeye, zarar vermesin diye tapar (Felsefe Ansiklopedisi, 6, 375-376).

niden dünyaya dönerler. İşte mumyalama yöntemi, ruhların bu yeni hayatta kendi bedenlerini hazır bulup onlara girmelerini sağlamak için uygulanmıştır. Bu gelip gitme durumu sonsuza dek sürüp gidecektir. ⁷ Bu bir teselsüldür (zincirleme sürüp gitmedir); teselsül ise, aklen muhaldir; mantıken kabul edilmesi mümkün olmayan bir durumdur ve bâtildir. ⁸ Ruhgöçü inancında çeşitli anlayışlar yer almıştır. Kimilerine göre insan, hayvan ve bitki ruhları başka başkadır ve birinden ötekine geçmez. Kimileri ruhgöçünün sürekliliğine, kimileri de aralıklı göçlere inanırlar. Ruhgöçü, metafizik dünya görüşünün yararlandığı boş bir inançtır. ⁹

Ne yazık ki, her toplumda olduğu gibi İslâm toplumu içinde de Kur'an'ın belirttiği prensipli düşünceden uzak, başka dinlerden etkilenen bir takım kişilerin oluşturduğu fırkalarda genellikle reenkarnasyon inancı vardır. Bu fırka ve mezheplere, "Fırak-ı Dâlle" denir. Körü körüne mezhep taassubu içinde olan kimseler, hür düşünce ışığında hareket edememiş, Kur'an'ı anlama hususunda sağlam bir metod uygulayamamış, neticede de bir takım saplantılara takılıp kalmışlardır. ¹⁰ Bu fırkalardan, Gulât-ı Şia (müfrit Şiîler) müntesipleri reenkarnasyona inanırlar. ¹¹ Tesbitlere göre, bir başka anlamda tenâsüh (reenkarnasyon), ilâhî ruhun dünyada yaşayan varlıklar arasına yayılıp taksim olunmasıdır. Bu inanç, Mazdeki sihirbazlar, Hintli Brahmanlar, filozoflar ve Sâbiîler'den alınmıştır. Buna hulûl adı verilir. Hintliler, Tibetli ve Çinliler buna inanırlar. Bu inanca Şiî, Karmatî ve İsmâîliler arasında da rastlanır. ¹²

İsmâîliler, rûhun hayvan bedenine girdiğine inanmamakla birlikte, birbirini izleyen ruhların İmam'ı tanıyınca dek doğumla ölüm âlemleri arasında gidip geldiklerine, sonunda da nûr alemine yükseldiklerine inanırlar. Nusayrîler, kendi dinlerindeki günahkârların Yahûdî, Hristiyan veya Sünni Müslüman olarak tekrar dünyaya döneceklerine inanırlar. ¹³ Onların bâtil inancına göre, Hz. Ali (R)'yi hiç tanımamış inançsızlar, deve, katur, merkep veya köpek v.b. hayvanlar olacaklardır. Dürziler de, Hz. Ali'ye düşman olanların ruhlarının köpek, maymun veya domuzların bedenlerine gireceği inancını taşırlar. Yezidîler de, ruhların insan veya hayvanların vücûdunda, yahut birbirini 72 yıllık bir ara ile izleyen varlıklarda dolaştıklarına inanırlar. ¹⁴

7) İslâm Ans., 12/I, 158; Ali İhsan Yitik, Hint Kökenli Dinlerde Karma İnancı ve Tenasüh İnancı ile İlişkisi, İzmir 1992, DEÜ., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, 50 vd.

8) G.B. için Bkz.: et-Taftâzânî, Şerhu'l-Makasid, Beyrut 1409/1989, 2, 41 vd.

9) Şehristânî, Milel, I, 253; Felsefe Ans., V, 359.

10) Şehristânî, Milel, I, 18-20.

11) Şehristânî, Milel, I, 173-174; İslâm Ans., 12/I, 158.

12) İslâm Ans. 12/I, 159.

13) İslâm Ans. 12/I, 159; Krş. Şehristânî, Milel, 188 vd.; E.R.Fıglalı, Çağımızda itikadi İslâm Mezhepleri, Ankara 1990, 186.

14) İslâm Ans., 12/I, 159; el-Milel, I, 188.

Tenâsuh inancına kayanlar genellikle, Kur'an-ı Kerim'i bütünlük mozayığı içinde değerlendiremeyenler ve âhirete sağlam bir şekilde inanmayanlardır. Bunlar, âyetlerin siyak ve sibakına, bir başka ifade ile sözelimine dikkat etmeden, üstünlük anlam çıkarmaya yeltenen kimselerdir. Onların yanlış yorumladıkları âyetler çoğunlukla, birden çok diriltme ve öldürmeden sözeden âyetlerdir. Kur'an yorumunda uzman olmayan bazı insanlar, bu âyetleri kendi yanlış düşünüş ve dar görüşleri doğrultusunda te'viletmeye çabalamakta ve Kur'anda reenkarnasyon inancına yer verilebileceği iddiasında bulunmaktadırlar.

İşte şimdi burada bu âyetlerden bazı örnekler vererek, manalarını açıklayacak ve Kur'an'da reenkarnasyon inancına yer olmadığını kısaca belirtmeye çalışacağız.

Dünyada iken îman esaslarına inanmayan ve bu cümleden olarak ebedî hayatı inkâr edenler, âhiretteki korkunç durumu görünce, suçlarını itiraf edip azaptan kurtulmak için Yüce Allah'a yalvarırlar. Bu husus Mü'min suresinde şöyle geçmektedir: "Ey Rabbimiz, sen bizi iki kez öldürdün, iki kez dirilttin. İşte suçumuzu da itiraf ettik. Şu azâbdan kurtulmasının bir çâresi, bir yolu yok mu(acaba)? derler." 15

Bu âyet, Bakara suresindeki? "Allah'ı nasıl inkâr edersiniz ki, siz ölümler idiniz. O sizi diriltti; yine öldürür, yine diriltir; sonra O'na döndürülürsünüz" 16 âyeti ile tefsir edilir. Âyetlerde sözkonusu edilen birinci ölüm, insanın dünyaya gelmezden önceki durumudur. Bu da kişinin, sperm hâli ve daha önceki safhasıdır. Doğumla birinci hayat başlar. Dünyaya geldikten sonraki ölüm, ikinci ölümdür. Ahirette tekrar dirilme de ikinci hayattır. 17

Hiz. Muhammed (S)'in çağdaşları olan sahâbîler ve onların izinden giden tâbîiler başta olmak üzere tefsir otoritelerinin âyetlerden anladıkları doğru mana kısaca budur. 18 Bazıları da, bilgisizlikleri sebebiyle ilkel düşüncelerden kurtulamamışlar ve kendi saplantıları doğrultusunda hareket ederek âyetleri Allah'ın muradı dışında tevil etmeye kalkışmışlardır. Bunlar bu âyetlerden, bedenden ayrılan olgunlaşmamış rûhın, olgunlaşması için yeni insan bedenleri içinde tekrar dünyaya geleceği anlamı çıkarmaya çalışırlar. Bir başka deyişle, reenkarnasyon inancını icad etme gayretkeşliğine düşerler.

Âyette hedef alınan esas maksat, dünyada, öldükten sonra dirilmeyi (ba'si), bir türlü kabule yanaşmayan inançsızların, âhirette gerçekle yüzyüze gelince mutlak kudret sahibi Yüce Allah'ın, tekrar tekrar öldürüp diriltmeğe kadir olduğunu açıkça dile

15) Mü'min, 40/11.

16) Bakara, 2/28.

17) Taberî, Câmiu'l-Beyan an Te'vili Ayi'l-Kur'an, Mısır 1373/1954, 24, 47; Vehbe ez-Zühaylî, et-Tefsiru'l-Münir, Dimaşk 1411/1991, 24, 89.

18) Tabrasi, Mecmau'l-Beyan, Tahran 1395/1975, 8,516; eş-Şevkânî, Fethu'l-Kadir, 4, 484; Süleyman Ateş, Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri, İstanbul 1990, 8, 66.

getirmeleridir. Bu âyetteki "iki kez..."den amaç, iki değil, çokluktan kinaye olması daha uygundur. Bu tür ifadeler Kur'an'da sıkça rastlanır. ¹⁹ Bu durumda mana şöyle olabilir: "Ey Rabbimiz, itiraf ettik, Sen bizi defalarca öldürdün, dirilttin; Sen öldürüp diriltmeğe kadirsin". Yine bu ayetten, inançsızların gördükleri azaptan bunaldıkları anlamı da çıkar. Nitekim bir başka ayette: "Sonra o (bahtsız) orada ne ölür, ne de yaşar" ²⁰ buyurulmaktadır. Bu durumda inançsızların yalvarışları şu manada olabilir: "Ey Rabbimiz, Sen bizi şu azab içinde öldürdün, dirilttin, öldürdün, dirilttin. Bu durumda biz ne yaşıyoruz, ne de ölüyoruz. Bizi bu cezadan kurtar."

Gerek mü'min suresinin onbirinci gerek Bakara suresinin 28. ayetlerinde ve gerekse diğer ayetlerde geçen "iki kere ölme ve dirilme" ifadelerinden rûhların bedenden bedene geçmesi anlamı çıkmaz. Buralardan tenâsuh inancının varlığını çıkarmaya çalışmak, ya cehalet eseri bir safdillik, ya da toplumun huzurunu bozmak maksadiyle dengesiz ve ölçüsüz bir te'vilciliktir. Gerek Sünnî, gerek Şîî, gerek mu'tezilî ve gerekse Zeydî müfessirlerin hepsi sözkonusu edilen âyetlerden bir tenâsuh inancı olduğunu çıkarmamışlardır. Aksine, bu ayetlerin, özet olarak şu anlamları ihtiva ettiğini belirtmektedirler: İnsan dünyaya gelmeden önce nutfe hâlinde iken ölü gibidir; kendinden habersizdir. Kendisine rûh verilince dirilir; canlı varlık hâline gelir. Şuur sâhibi olur. Ömrünü az veya çok tamamladıktan sonra rûhu alınır (kabzolunur) ve ölür. Berzah âlemindeki ²¹ durumundan sonra tekrar diriltilip ahire hayatında yerini alması sağlanır. İşte "iki ölüm ve iki dirilme"den kastedilen mana kısaca budur. ²²

Reenkarnasyon inancını savunan kişiler şu âyeti de delil olarak kullanmak isterler: "Başınıza gelen herhangi bir musîbet, kendi ellerinizin yaptığı işler yüzündendir. (Allah, hatalarınızın) bir çoğunu da affeder". ²³ Onlar: "Hastalık, acı ve belâlar günahların cezası olduğuna göre, hiç bir kusuru olmayan çocuk ve hayvanların acı çekmemeleri gerekir. Onlar niçin acı çekiyorlar? Demek ki onlar, bu hayattan önce

19) Bkz. Mülk, 67/4; Tevbe, 9/80.

20) Alâ, 87/13.

21) Berzah kelimesi Kur'an-ı Kerimde kabir hayatı anlamında yalnız Mü'minûn suresi, 100. ayette geçmektedir. Burada şöyle buyrulur: "(İnsanların) önlerinde tâ dirilecekleri güne kadar bir berzah vardır". Berzah, iki şey arasında bulunan engel, geçit ve mesafe gibi anlamlar taşır. Berzah, kabir hayatından daha geniş anlam ifade eder; kabre konulmayanlar da bunun içine dâhildir. Bir başka ifade ile Berzah, dünya hayatı ile âhret hayatı arasındaki bir âlemdir. Bkz.: er-Râğıbu'l-İsfahânî, el-Müfredât, 41.

22) Mukatil b. Süleyman, Tefsir, Süleymaniye/ Hamidiye (yazma) No: 1579/58, Varak: 7b, 8a; Taberi, Tefsir, 1, 186-189; Matürîdî, Te'vilâtü Ehli's-Sünne, Tire Necip Paşa Kütüphanesi, (yazma), No:3, Varak: 12a; Tabrasi, Mecmau'l-Beyan, 1, 70, 71; Tantâvî, el-Cevâhir fi Tefsiri'l-Kur'an, Mısır 1350/1931, 1, 45; Zühaylî, et-Tefsiru'l-Münîr, 24, 89; Mevdûdî, Tefhimu'l-Kur'an (Terc.) İstanbul 1987, 5, 131; Elmalılı M. Hamdi Yazır, Hak Dini, İstanbul Trhsz.(sadeleş.) 1, 247-249; Talat Koçyiğit-İsmail Cerrahoğlu, Kur'an-ı Kerim Meâl ve Tefsiri, Ankara 1984, 1, 79; Süleyman Ateş, Tefsir, 8, 66; ez-Zemahşeri, el-Keşşâf, Beyrut Ts, I, 59.

23) Şûrâ, 42/30.

bir başka bedende yaşamışlardır; işte bunlar, daha önceki bedende işledikleri günahların cezasını çekmektedirler", derler. 24

Cumhuru ulamâya ve müfessirlere göre, başa gelen belâlar ve çekilen acı ve ızdıraplar, bir imtihandır; geçmiş yaşayışlarda işlenmiş olan günah ve suçların cezası değildir. Aslında elem ve ızdırap, vücûdun dengeli bir tarzda yaşaması için gerekli olan şeydir. Ağrı ve acı vücuttaki hastalığın belirtisidir. Hatta insan acı ve ağrı duymasa hastalığın teşhisi konamaz; böylece erken tedâvî sağlanamaz. Sonuç olarak, çekilen ızdıraplar ve hissedilen açılar, başka bedenlerde işlendiği söylenen günahlardan dolayı çekilmezler, aksine vücûdun sağlam kalabilmesi ve hayatın devam edebilmesi için gerekli olan belirtiler (symptôme)dir. Çekilen zahmetler, aynı zamanda kişilerin olgunlaşması ve başarıya ulaşmasında etkili olan hususlar olarak da değerlendirilir.

Asrımız "İlmi Tefsir Ekolü"nü temsilcisi sayılan Şeyh Tantâvî Cevherî, dünyada çekilen acıların sebep ve hikmetini, Filozof Kabis'in görüşleri ışığında kısaca şöyle açıklamaktadır: "Bu dünyada zamanın, acılar çektiği, pişirip olgunlaştırdığı insanlar mutluluğa ulaşırlar. Zaman onları bir takım ızdıraplarla imtihan ede ede, sonunda onların ruhlarını kemale erdirir. Aslında insan ruhu nimetler içinde yaşayarak, lüks ve konfor içinde yüzerek olgunlaşmaz. Aksine bir kısım zahmetler çekerek, elem ve acılar görerek olgunlaşır. Kişi bir takım olumsuz şartlar altında hayat mücâdelesini vermek suretiyle, sabretmeyi, başarıya ulaşmayı öğrenir." 25 Esasen Yüce Allah insanı, imtihan etmek için ölümü ve hayatı yarattı" 26 Dünya sırf eğlence yeri değildir; bir imtihan meydanıdır. Yüce Allah herkese ayrı ayrı nîmet ve imkânlar verir. Birine verdiği öbürüne vermeyebilir. Herkes, kendi cüzi irâdesini kullandığı ölçüde karşılık görür. Önemli olan, insanın hem kendisine ve hem de başkalarına yararlı olmaya çalışmasıdır. İşte imtihan o zaman kazanılır. İnsanın bu uğurda zahmetlere katlanması, acı çekmesi normaldir. Bu, imtihan gereğidir; yoksa başka bedende işlenen günahların cezası değildir. Her insan, mutlaka irâdesini kullanarak yaptığı şeylerden sorumludur.

Tantâvî, Hindistanda tenâsuhu açıkça ortaya atanın M.Ö. 4800'lerde yıl önce ortaya çıkan "Krişnâ" olduğunu, bu inancın M.Ö. 4500 yıllarında mumyalama geleneği ile Mısırda etkisini gösterdiğini belirtir. Bu inanç uzun zaman sürmüştür. İlâhî dinlerde reenkarnasyon inancına kesinlikle rastlanmaz. İlk insan ve ilk peygamber olan Hz. Adem'den Peygamberimiz Hz. Muhammed (S)e kadar gelip geçen bütün peygamberlerin tebliğ ettiği esaslarda (hiç mi hiç) tenâsuh inancından eser yoktur. Bu inanç Semâvî dinlerin bulunmadığı toplumlarda görülür. Bir de buna Allah'ın telkin ettiği iman prensiplerinin doğru anlaşılması kişiler arasında rastlanır. Nitekim

24)F. er-Razî, Mefâtihi'l-Ğayb, Tahran (yeni), 27, 173.

25) Tantâvî, Tefsir, 20, 11-13; S.Ateş, Tefsir, 8, 199.

26) Mülk, 67/2.

Hristiyanlık ve Müslümanlık gelmiş, sözü edilen tenâsüh inancını kaldırarak tevhid ve âhiret inancını sağlam bir şekilde yerleştirmiştir. Kur'anda bizim, ölümden sonra mükâfât veya cezâ göreceğimiz ve dünyada yaptığımız amellere göre haşrolunacağımız bildirilmektedir. Kimi kıyâmette Rabbi'ne bakar, kimi üzüntü içinde kalır. Yüce Kitabımız Kur'an'da, rûhun bedenden bedene geçeceği inancı kesinlikle yer almamıştır." 27

S. Ateş'in "Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri"ndeki şu ifâdesi, İslâm'ın ana kaynağı Kur'an'da, dolayısı ile iman esasları arasında reenkarnasyon inancına yer verilmediğini açıkça belirtmektedir? "Cumhura göre tenâsuh tezi bâtıldır. İnsan rûhu, bedenden ayrıldıktan sonra tâ kıyâmete dek tekrar bedenlenip dünyaya dönmecektir." 28

Makale hacminin dar tutulması istendiğinden, burada konu ile ilgili diğer ayetlere 29 ve onların tefsirlerine girilemediği gibi, rûh, cin, şeytan, melek, medyum, rûh çağırma ve hypnose seansları gibi hususlara da temas edilememiştir. Sadece bunlarla ilgili bazı kaynak ve araştırmaların adları belirtilmekle yetinilmiştir.³⁰

Sonuç: Reenkarnasyon inancı ilkel insanda görülen batıl bir düşüncedir. Genel kültürden mahrum bazı toplumlarda rastlanan inanıştır. Kesinlikle sağlam bir esasa dayanmaz; bu inanç, ne akıl ve düşüncenin ve ne de ilâhî vahyin eseridir. Yüce Allah insana düşünsün ve doğruyu eğriden ayırsın diye akıl vermiştir. Ayrıca akla ışık tutsun diye peygamberler aracılığı ile de kitaplar göndererek bir takım prensipler bildirmiştir.

Allah Taâlâ, Peygamberimiz Hz. Muhammed (S) ile de en son ilâhî kitap olan Kur'an'ı Kerim'i bütün insanlığa evrensel bir mesaj olarak göndermiştir. Onda akıl, tefekkür, çalışma, ilerleyip yükselme ile ilgili pek çok âyet bulunmaktadır. Kur'an'ın bildirdiği iman esasları tamâmen akıl ve mantığa uygundur. Kur'an'ın ihtiva ettiği esaslar, insanlığı dünyada huzura, âhirette de ebedî mutluluğa ulaştıracak niteliktedir. Önemli olan ondaki esasların doğru anlaşılması, maddi ve manevi, dünyevî ve uhrevî yönlerden dengeli bir hayat nizamı yürütülebilmesidir.

Hz. Peygamber (S)'in "Asr-ı Saadet" inden günümüze kadar gelip geçen müslümanların büyük çoğunluğu bunu gerçekleştirebilmiştir. Bazıları da buna muvaffak olamamışlardır.

---

27)Tantâvî el-Cevâhir, 20, 26, 27 (Bazı tasarruflarla).

28) S.Ateş, Tefsir, 8, 202.

29) Konu ile ilgili bazı ayetler? 1- Abese, 80/19-22; İnsan; 76/28; Nisa, 4/56; Bakara, 2/55,56,72,73,243,259; Ali İmran, 3/49; Kehf, 18/21; Nahl, 16/70.

30) İlgili eserler: Celâl Kırcı, İslam Dinine Göre Reenkarnasyon, Erciyes Ün., İlahiyat Fak. Derg. Kayseri 1986, sayı: 3, sy: 223-242; E.E. Carverley, İslâm Ans., Nefs maddesi, 9, 182-183; Yeni Türk Ans., İstanbul 1985, 10,4044 (Tenâsuh mad); Ruh ve Madde Dergisi, İstanbul 1962, C:3, s: 29.

Ne yazık ki, her toplumda olduğu gibi, müslümanlar arasında da bazı kişiler, temelde ilkel insan düşüncesine ve batıl dinlere dayanan reenkarnasyon inancına kaymışlar, sonuçta mutsuz olmuşlardır. Bu yanlış ve boş inanca kapılanlar, Kur'an-ı Kerim'in, "iki ölüm ve iki hayat"tan bahseden âyetlerini yanlış algılamakta, bunun, insan öldükten sonra rûhunun tekrar bir başka bedene girerek, yine dünyaya geleceği inancı olacağını iddia etmektedirler. Aslında hangi mezhepten olurlarsa olsunlar bütün müfessirler, Kur'andaki "İki ölüm" ifadelerinden maksadın: A- Dünyaya gelmeden önceki cansız ve idrâksiz durum, B- Hayattan sonraki ölüm; "iki hayat"tan da: A-Dünya hayatı, B-Ahiret hayatı demek olduğunu açık ve kesin bir tarzda belirtmektedirler.

Hülâsa, Kur'an-ı Kerim perspektifinden bakıldığı zaman reenkarnasyon inancı, bâtil ve boş bir düşüncedir. Akıl, mantık ve ilimle ilgilisi yoktur. Sağlam bir düşünceye ve dengeli bir hayat anlayışına kesinlikle uymayan bir inançtır.